

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ

АКАДЕМІЧНА МАЙСТЕРНЯ

ЯК НАПИСАТИ АКАДЕМІЧНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ТЕКСТ

(курсону роботу, есе, реферат, рецензію)

короткий довідник для студентства
факультету соціології

Світлана Бабенко

КИЇВ
2016

УДК 316:371.315.2(076.6)

ББК 60.5я2

Б12

Рекомендовано Науково-методичною радою Київського національного університету імені Тараса Шевченка до друку у Видавничо-поліграфічному центрі "Київський університет" протокол №2-16/17 н.р. від 25.11.2016 р.

Рекомендовано Вченою радою факультету соціології Київського національного університету імені Тараса Шевченка як навчально-методичний посібник для студентів протокол № 12 від 01.06.2016 р.

Рекомендовано кафедрою соціальних структур та соціальних відносин факультету соціології Київського національного університету імені Тараса Шевченка протокол № 11 від 31.05.2016 р.

Рецензенти:

Л. В. Малес, доктор соціологічних наук, доцент, доцент кафедри теорії та історії соціології Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Л.Ф. Фостер, кандидат соціологічних наук, доцент, доцент кафедри соціальних структур та соціальних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Бабенко С.С.

Як написати академічний навчальний текст: короткий довідник для студентства факультету соціології. Електронне видання. К.: ВПЦ "Київський університет". 2016. – 32 с.

Короткий довідник є дороговказом з написання базових навчально-наукових текстів, і, зокрема, курсової роботи на 2 та 3 курсі навчання на факультеті соціології Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Написання академічних (навчальних, публіцистичних та наукових) текстів є одним з базових професійних вмінь не тільки сучасного соціолога, але й людини з університетською освітою. Для кращої орієнтації в тому, чим є і чим не має бути курсова робота на другому та третьому курсі в довіднику коротко описано також різні види академічних навчальних текстів, визначено логіку наукової розвідки та побудови тексту курсової роботи, представлено посилання на сучасні актуальні роботи з академічного письма відповідно до питань написання різних частин курсової роботи. Особливу увагу приділено питанням політики антиплагіату. Довідник є корисним для студентів 2-3 курсу та викладачам, які керують написанням курсових робіт, а також усім зацікавленим.

ВДЯЧНІСТЬ

Цей довідник є результатом упорядкування досвіду декількох років творчої академічної майстерні з написання курсових робіт для студентів кафедри соціальних структур та соціальних відносин, який я проводила разом з Оленою Решетняк. Формат представлення, творчі ідеї як зробити формальне красивим, цікавим та корисним, активне включення досвіду та зворотного зв'язку з студентством багато в чому завдячує натхненню, яке виникало в процесі нашого спілкування та спільній роботі з пані Оленою і за що я їй щиро вдячна. І саме вона знайшла цю чудову картину, яка символізувала ідею нашої майстерні на обкладинці.

Я також вдячна за доповнення, узгодження вимог, творчі обговорення та підтримку у просуванні до нового формату курсових робіт Людмилі Малес, багаторічна співпраця з якою над активними методами викладання соціології в різних форматах, від проведення шкіл молодих викладачів соціології до спільного викладання дисципліни "Методика викладання соціології в університеті" на факультеті соціології є безцінним досвідом професійного зростання й допомоги в цьому іншим.

Вдячна колегам, які взяли участь у обговоренні та оптимізації умов, визначення та формалізації правил написання навчальних текстів для студентів-соціологів Тарасу Цимбалу, Ларисі Фостер, Марині Соболевській, Аллі Петренко-Лисак, а також зацікавленим, активним, творчим та цілеспрямованим студентам, які всі ці роки були активними учасниками нашої академічної майстерні й давали нам імпульс не зупинятись на досягнутому й удосконалювати свою роботу. Дуже вдячна за доцільну критику та корегування роботи в напрямку знаходження "золотої середини" між вітчизняними формальними правилами та європейськими стандартами Ользі Куценко та Андрію Горбачику, завдяки яким ця робота є кроком до оптимізації системи вимог до робіт та кроком у просуванні до європейського освітнього простору, базованому на компетентнісному підході до вимірювання результативності та якості освіти та її складових, чим, зокрема є досвід написання академічних текстів та проведення навчальних дослідницьких робіт, виразом якої є написання курсової роботи на факультеті соціології Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

ЗМІСТ

Передмова.....	5
Курсова робота.....	6
Використання емпіричних даних.....	11
Політика і практика запобігання ПЛАГІАТУ.....	16
Коректне цитування.....	18
ОФОРМЛЕННЯ курсової роботи.....	20
Захист курсової роботи або ефективна презентація.....	21
ОЦІНЮВАННЯ курсової роботи (вимоги та критерії).....	24
Наукове Есе як навчальне завдання.....	27
Рецензія.....	28
Реферат	30
Анотація.....	30
Додаток 1. Оформлення титульної сторінки.....	31

ПЕРЕДМОВА

Шановне студентство! Написання академічних (навчальних, публіцистичних та наукових) текстів є одним з базових професійних вмінь не тільки сучасного соціолога, але й людини з університетською освітою. Вміння представляти та якісно формулювати власні думки, вибудовувати аргументацію, робити висновки й опанувати простір дискусії стають необхідними в повсякденному спілкуванні в аудиторії, соціальних мережах та будь яких взаємодіях.

Цей короткий довідник є дороговказом з написання базових навчально-наукових текстів, і, зокрема, курсової роботи на 2 та 3 курсі навчання на факультеті соціології Київського національного університету імені Тараса Шевченка, які складатимуть шлях до опанування наступними професійними компетенціями:

- Вміння орієнтуватись в публікаціях, обирати доцільну для поставленої мети інформацію;
- Вміння вдумливо читати, рефлексувати, аналізувати тексти та писати власний текст в науковому стилі;
- Вміння логічно вибудовувати власну логіку аргументації;
- Вміння коректно цитувати першоджерела, позбавляти від плагіату в роботі;
- Навичка написання Власного гарного тексту через його корегування та переписування.

Для кращої орієнтації в тому, чим є і чим не має бути курсова робота на другому та третьому курсі в довіднику коротко описано різні види академічних навчальних текстів, які Вам доведеться опанувати в процесі навчання. Сподіваюсь, це спростить Вашу роботу над конкретними завданнями з різних дисциплін, та в кінцевому рахунку надасть уявлення про різноманітні формати роботи в науковому стилі написання текстів, а також чим курсова робота від них відрізняється. Гарно якісно та самостійно написана курсова робота є кроком до участі в цікавому науковому студентському житті: участі та перемогах в студентських наукових конкурсах, вітчизняних та міжнародних конференціях, літніх школах. Тож успіху Вам на цьому шляху!

Рекомендовані джерела

Вілкова О.Ю. Основи науково-дослідної роботи студентів: (Опорний конспект лекцій) -- К.: ІПК ДСЗУ, 2008 -- 74 с.

Радаев В.В. Как организовать и представить исследовательский проект (75 простых правил).- М: ГУ-ВШЭ: ИНФРА-М, 2001. - 202 с.

Ярская-Смирнова Е. Создание академического текста: учебное пособие для студентов и преподавателей вузов. – М."Вариант" 2013. – 156 с.

Режим доступу:

https://www.hse.ru/pubs/share/direct/demo_document/99949234

КУРСОВА РОБОТА

Курсова робота – це перша спроба дослідницької роботи за логікою та процесом розробки наукової проблеми з поглибленням у обрану спеціалізацію. Текст курсової роботи відповідно вибудовується відповідно до принципів написання наукової роботи за логікою та результатами проведення власної наукової розвідки і може бути підставою для

представлення результатів роботи на студентських наукових конференціях, конкурсах студентських наукових робіт, участі в інших академічних подіях, а також основою для першої наукової публікації.

ВИМОГИ до курсових робіт:

- на **другому курсі**: курсова робота присвячується з'ясуванню та опису особливостей соціологічного підходу вивчення обраної Вами соціальної проблеми, зокрема, теорії та історії дослідження питання. Обов'язковою частиною також має бути аналітичний огляд сучасних досліджень за предметом роботи; курсова на другому курсі має завершуватись формулюванням гіпотез, дослідницьких питань, які можуть стати основою подальших дослідницьких розвідок (на 3-му курсі, в бакалаврській роботі).

- на **третьому курсі**: мають бути узагальнені відповіді на питання про те, як досліджувати предмет роботи і продемонстровано вміння первинного аналізу емпіричних даних (статистики, соціологічних даних представлених в публікаціях та за результатами використання баз даних соціологічних досліджень). Логіка роботи є наступною: дослідницьке питання – гіпотези - дизайн дослідження- аналіз - обґрунтовані висновки.

ПЕРШІ КРОКИ

З чого розпочати роботу над курсовою? Декілька простих кроків як обрати та сформулювати тему, робота над якою буде плідною:

1. Сформулюйте основну ідею - визначте питання, яке вас цікавить...
2. Опишіть, чи основне питання, яке Вас цікавить є соціальною проблемою? Від соціальної до наукової проблеми – як можна досліджувати Ваше питання, які вже були спроби відповідей на нього: можливо, в межах інших дисциплін (психологія, економіка, правознавство, тощо), та, ключове – як це питання можна вирішувати з позицій соціології?
 - **Правило авторства**: формулювання дослідницького питання (постановка проблеми дослідження) – *авторське* – тобто **ВАШЕ** власне завдання. У формулювання дослідницького питання рекомендовано звертатись до тематики спеціалізації та поточних досліджень кафедри та факультету (див. сайт www.socd.univ.kiev.ua)

- *Науковий керівник:* узгодження ключового дослідницького питання, програми та логіки роботи, консультація з приводу тих ідей, які Ви сформулювали.
3. Програма роботи – логіка розкриття проблеми
- *Правило:* від загального до конкретного
4. Підбір джерельної бази курсової (на плечах титанів):
- Соціологія – наука про сучасне суспільство, яке можна досліджувати, спираючись на перевірку ключових ідей класичних підходів, так і опановуючи сучасні розробки.

В роботі має бути представлений аналіз як класичних ідей, так і сучасних публікацій з обраної теми.

Наприклад, розвиток ідей може виглядати так:

Класика соціології	кінець ХХ сторіччя...	2010-ті роки
Формулювання ключових ідей та підходів дослідження	Яким чином ці ключові ідеї (пере)осмислені \ застосовувались у поясненні процесів перетворень 1980х-1990х	Сучасний стан справ: як ці ідеї критикуються, застосовуються, чим корисні сьогодні для Вашої роботи
<i>Порівняння визначення аномії як соціального феномену в роботах Е.Дюркгейма та Р.Мертонна</i>	<i>Уточнення поняття аномії та його застосування Е.Головахою та Н.Паніною для опису та пояснення протиріч пострадянської трансформації українського суспільства</i>	<i>Чи працює це поняття для пояснення сучасного стану різних груп українського суспільства після Майдану 2013-2014, анексії Криму та гібридної війни на сході України?</i>

НАСТУПНІ КРОКИ роботи над текстом курсової СТРУКТУРА КУРСОВОЇ РОБОТИ

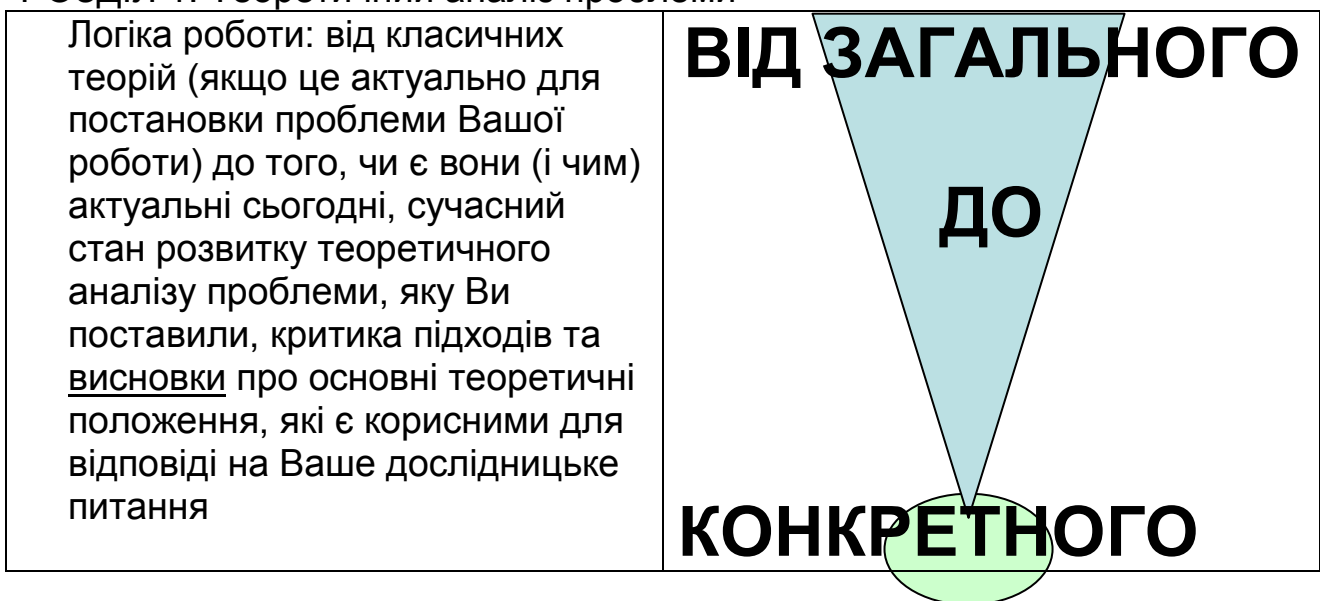
Програмні частини організації тексту:

Вступ

- Актуальність: чому тема цікава вам, в чому буде корисне це дослідження іншим
- Ступінь наукової розробки теми у вітчизняних та зарубіжних наукових публікаціях (хто досліджував цю проблематику, яких результатів досяг, що залишилось не вивченим), розкрити історичний, суспільний контекст теми дослідження.
- Дослідницьке питання: в чому Ваш пазл?
- Проблема (протиріччя, суть Вашого пазлу, основна “фішка” роботи)
- Об’єкт та предмет дослідження

- Мета (спрямована на вирішення Вашого пазлу) та завдання роботи – шлях до мети (кожне завдання має вирішуватись в розділі \ підрозділі роботи). Мета та завдання формулюються так:
 - описати (напр., теоретичні підходи до вивчення проблеми...);
 - виявити (напр., особливості соціологічного аналізу питання...)
 - уточнити (напр., визначення поняття "аномія")
 - пояснити (напр., зв'язок положення А з положенням Б)
 - обґрунтувати (напр., доцільність використання методу С в аналізі явища В)
- Теоретичні засади роботи (теоретичний підхід до аналізу проблеми)
- Обґрунтування структури роботи

РОЗДІЛ 1. Теоретичний аналіз проблеми

Процес роботи над першим розділом:

1. Обрати усі підходи, в межах яких та проблема, яка у вас є ключовою, досліджувалась, або , її доречно досліджувати (є евристичний потенціал)
2. Описати основні принципи підходів, й головне -
3. те, як обрані підходи "працюють" на вашу проблему дослідження.

Розділ 1 готовий.

Висновок до розділу 1:

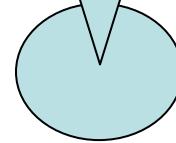
- *основні теоретичні положення, корисні для відповіді на Ваше дослідницьке питання;*
- *в межах якої теорії (чи теорій) сформульовані ці положення*
=> *це й є теоретико-методологічні засади Вашої роботи*

РОЗДІЛ 2. Сучасний стан розвитку об'єкта дослідження

Стан Проблеми в сучасному суспільстві за результатами сучасних досліджень, в чому особливість соціологічного аналізу проблеми (не демографічного, економічного, політологічного тощо), які дослідження проводяться, які результати, що не досліджено і висновки: як цей стан дослідженого об'єкта допоможе відповісти на Ваше дослідницьке питання – скласти **Пазл**

Від теоретичних засад (ідей, які винесено в попередній частині

ДО КОНКРЕТНИХ результатів досліджень

РОЗДІЛ 3. (Назва розділу відповідно до основного результату роботи)

Пропонуєте логіку осмислення представлених фактів, порівняння трактування та інтерпретацій, аргументи та способи вирішення поставленої проблеми. Розкриваєте сутність **предмету** дослідження, та надаєте Ваш варіант вирішення проблеми (за допомогою формулювання програми подальшого дослідження, пропозицій щодо збору необхідних даних, формулювання гіпотез для подальшої перевірки)

Зв'язок ІДЕЙ, стану сучасних соціологічних РЕЗУЛЬТАТІВ та Ваш спосіб вирішення поставленого дослідницького питання – Рішення пазлу

ВИСНОВКИ

Рухаетесь від отриманого Вами конкретного результату Вашої роботи до узагальнення: зв'язок із теоретичними положеннями пояснення результату, питання для подальшого дослідження, розкриваєте, якою мірою і в чому саме вирішені Вами завдання роботи та досягнуто мету, яку сформульовано у вступі

Від КОНКРЕТНОГО (результату Вашої Роботи) до УЗАГАЛЬНЕННЯ

Висновки до роботи

можуть бути представлені у трьох варіантах:

1) висновок – підсумок (англ. Summary). Цей варіант є відображенням узагальненого результату за кожним розділом роботи та відповіддю на Ваше дослідницьке питання, до якого Ви прийшли в результаті проведеного аналізу. Такий варіант близький за стилем до анотації, але має віддзеркалювати не тільки основний узагальнений результат, але й логіку його отримання. Відповідно, Висновки не мають містити цитати, дані, переписані частини попереднього тексту, або бути повторенням висновків до розділів. Також уникайте описових, а не змістовних формулювань.

ПРИКЛАД

Вдало: Таким чином, студенти та випускники визначають успішність соціології через ті критерії, які вони вважають вагомими при вступі на спеціальність, зокрема, внесок в суспільство та можливість працевлаштуватися, а також ті ж критерії, що використовують для опису успішної кар'єри.

Невдало: В роботі було досягнуто поставленої мети, усі завдання виконано

2) висновок – заключення (англ. Conclusion). Цей варіант висновків відрізняється тим, що представляє собою виведення ключової підсумкової ідеї роботи та є відповіддю на питання "Коли ми все це розглянути, тож, що з цього?", є послідовним визначенням ключового результату роботи. Гарно пасує до робіт із спрямованістю на аналітичні теоретичні результати.

ПРИКЛАД

Вдало: Таким чином, порівняння концепцій механічної та органічної солідарності Е.Дюркгейма та типу спорідненості у спільноті та суспільстві Ф.Тьонніса через визначення особливостей понять солідарності та спорідненості дають можливість відзначити протилежне бачення їх авторами перспектив розвитку суспільства типу Модерн в даних класичних концепціях.

Невдало: В роботі було порівняно концепцій механічної та органічної солідарності Е.Дюркгейма та типу спорідненості у спільноті та суспільстві Ф.Тьонніса, визначено їх особливості.

3) висновок – заключні положення (англ. Concluding remarks) основний фокус даного варіанту висновків полягає в формулюванні підсумкових подальших роздумів автора(авторки) щодо дискусійних положень, які з'ясувались в ході роботи, формулювання гіпотез на подальше дослідження, постановка подальших дослідницьких питань та є відповіддю на питання "Що далі?". Вдалих варіант для емпірично спрямованої роботи із аналізом первинних даних.

ПРИКЛАД

Вдало: Таким чином, несподіваним виявилось спростування гіпотези про позитивний зв'язок соціальних індикаторів якості життя (соціальна залученість, соціальний капітал, соціальна безпека) із матеріальними індикаторами якості життя (матеріальний стан родини, якість споживання, наявність комфортного житла, тощо) в умовах сучасного українського суспільства. Це може бути пояснено через нестабільність сучасної соціально-політичної та соціально-економічної ситуації, або положенням в соціально-класовій структурі суспільства, що потребує подальшого аналізу.

Невдало: Таким чином, у даній роботі було проаналізовано поняття якості життя, його складові, показники та характеристики. Також було проаналізовано підходи у різних суспільствах до визначення даного феномену, знайдено спільне та відмінне між цими підходами. В основному, дані відмінності полягають у тому, що в кожній країні та кожному суспільстві виокремлюється група показників та індикаторів, які найкраще та найоптимальніше можуть відобразити якість життя саме даного суспільства.

Використання емпіричних ДАНИХ в курсовій роботі

Коректне використання, опис, аналіз та посилення на дані соціологічних досліджень, індекси, статистичні дані

- З **публікацій** (статей, монографій, збірок двомірних таблиць за результатами досліджень – Європейське соціальне дослідження ESS та Соціологічний моніторинг Інституту соціології НАН України)
- З **вебсайтів**, де доступні онлайн операції обробки даних та їх графічного чи табличного представлення, або представлені таблиці \ графіки, які є достовірним джерелом інформації

Ресурси (джерела) даних:
ПУБЛІКАЦІЇ

- Наукові публікації (бажано уникати підручники чи публіцистичні матеріали, бо вони не є першоджерелом соціологічних даних) із коректно представленими даними досліджень:
 - Вказано автора та організацію, що проводила дослідження, рік, вибірку, методи збору, репрезентативність.
- Опубліковані прес-релізи за результатами соціологічних досліджень (напр., за даними

результатів досліджень КМІС (Київського міжнародного інституту соціології)

- World bank reports
- Національні \ аналітичні доповіді
- науково-аналітичні звіти

Рекомендовані публікації з оглядом джерел даних:

Богдан О. Що варто знати про соціологію та соціальні дослідження?

Посібник-довідник для громадських активістів та всіх зацікавлених / Олена Богдан; консультант-рецензент Володимир Паніотто. – К.: Дух і Літера, 2015. – 380 с.

*Мурадян Е. С. *, Титарь И. А. ** Сравнительные международные исследования и Украина: доступ к бесценному // «SOCIOПРОСТІР: міждисциплінарний збірник наукових праць з соціології та соціальної роботи», №1'10 – режим доступу:

http://www.sociology.kharkov.ua/socioprostir/files/magazine/1_2010/3_1.pdf

Головаха Є., Гробачик А. Тенденції соціальних змін в Україні та Європі: за результатами «Європейського соціального дослідження» 2005-2007-2009-2011-2013 роки. – К.: Інститут соціології НАН України, 2014. – 119 с.
Українське суспільство: моніторинг соціальних змін. Збірник наукових праць. Випуск 2(16) - К.: Інститут соціології НАН України, 2015. – 524 с.

Рекомендовані **ОНЛАЙН ДЖЕРЕЛА**:

Статистичні дані

- Офіційний сайт Міжнародної організації праці (ILO):
<http://www.ilo.org/public/english/bureau/stat/isco/intro.htm>
- Офіс статистики Європейських Співтовариств (Eurostat) –
<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/>
- Офіційний сайт Державного комітету статистики України:
<http://www.ukrstat.gov.ua/>
- Всеукраїнський перепис населення 2001 —
http://www.ukrcensus.gov.ua/rus/results/social_economic/

Соціологічні дані

- The European Social Survey (the ESS)
<http://europeansocialsurvey.org/>
- Евразийский монитор - Система регулярних опитувань населення країн пост-СРСР <http://www.eurasiamonitor.org/rus/>
- EuroBarometer http://ec.europa.eu/public_opinion/index_en.htm
- European Values Study (EVS) <http://www.europeanvaluesstudy.eu>
- World Value Survey <http://www.wvsevsdb.com/wvs/WVSDData.jsp>
- Програма міжнародного соціального дослідження ISSP
- Світове дослідження щастя <http://www1.eur.nl/fsw/happiness/>
- [International Human Development Indicators - UNDP](#)

Оформлення та представлення ДАНИХ в академічному тексті

Соціологічні дані, які Ви використовуєте в роботі також мають бути подані у відповідному коректному форматі

- цитування (якщо ці дані Ви цитуєте за іншими авторами) або
- правильно оформлені (якщо ці дані є результатом, отриманим Вами в процесі обробки даних в SPSS, Stata, OCA, тощо).

Таблиця має нумерацію, назву, одиниці вимірювання, джерело даних, рік дослідження \ публікації даних, посилання на публікацію)

ПРИКЛАД:

Таблиця 1. **Оцінка життєвих досягнень**
(N=1800, % до тих, хто відповів)

«Що саме з переліченого Ви відносите до вже досягнутого Вами життєвого успіху?»	%
Дружна сім'я	48
Наявність кола надійних друзів	30
Міцне здоров'я	17
Можливість працювати на себе, свою сім'ю, а не на інших	17
Можливість займатися улюбленою справою	14
Якісна освіта для себе і своїх дітей	11
Досягнутий рівень матеріального добробуту	9
Професійна кар'єра	6
Щасливий випадок	5
Можливість добре відпочивати, подорожувати, побачити світ	4
Нічого не можу віднести до свого життєвого успіху	17
Важко відповісти	6

Джерело: Соціологічний моніторинг Інституту соціології НАН України 2007 р. [Українське, 2007, с. 478]

В списку літератури:

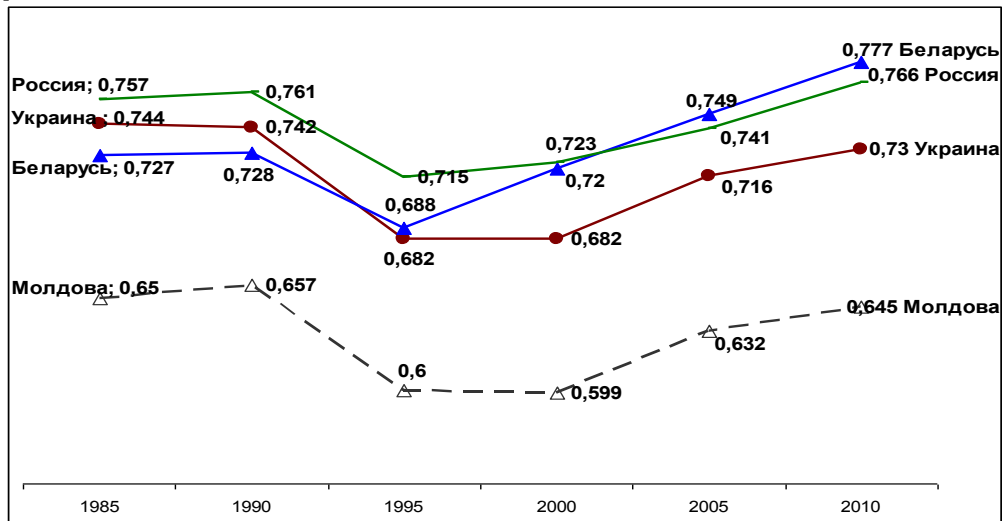
Українське суспільство 1992-2007. Динаміка соціальних змін \ за ред. В.Ворони, М.Шульги, - К.: ІС НАНУ, 2007. – 544 с.

Графіки має власну нумерацію (таблиці нумеруються окремо, а рисунки (графіки, діаграми) – окремо), назву, рік отримання даних, джерело, незалежно від того, чи самі Ви його побудували, чи цитуєте за опублікованим джерелом:

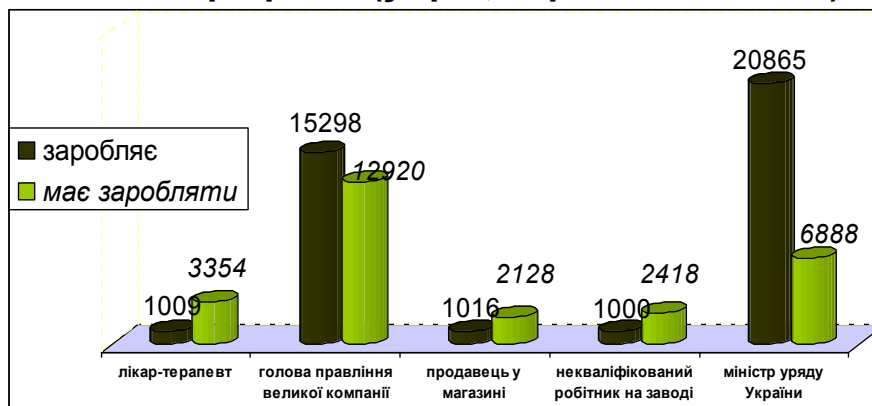
ПРИКЛАД

Рис. 2.1. Динаміка індексу людського розвитку 1985-2010 роки

Джерело: UNDP Regional and National Trends in the Human Development Index 1980-2010, режим доступу <http://hdr.undp.org/en/data/trends/1980-2010/>

Рис.2.2. Порівняння уявлень про заробіток в Україні представників деяких професій (у грн., середні значення)

Джерело: за даними Програми міжнародного соціального дослідження (ISSP) 2009 року [Бабенко, 2009, с.30]

В списку літератури:

Бабенко С. Соціальна нерівність в оцінках населення України (за результатами міжнародного дослідження ISSP 2009 року). – К. 2009. – 44 с.

Якщо Ви проводили власне авторське опитування, контент-аналіз чи використовували будь-який інший метод збору первинної емпіричної інформації, то це має бути відповідно представлено в тексті курсової роботи. Обов'язково має бути вказано: автор (керівник) дослідження, метод збору даних, тип дослідження (пілотажне, масове опитування, міжнародне порівняльне дослідження, біографічне... тощо), дата

проведення польового етапу (збору даних), локалізація, вибірка та кількість одиниць обстеження (це загальнонаціональне, по місту Києву, тощо), похибка вибірки, якщо дослідження репрезентативне.

ПРИКЛАД

В даному розділі роботи висновки базуються на даних авторського Інтернет-опитування із використанням соціальної мережі «VK» на тему «Образ представника студентського електорату», проведене серед студентів вишів Києва (N=326), Харкова (N=306), та Запоріжжя (N=240) в рамках кампанії «Роби вибори» (жовтень - листопад 2015).

— Як не робити опис даних:	+ Як робити опис даних
Описувати словами відсотки тих, хто так чи по-іншому відповів на запитання – це вже є в таблиці або на графіку.	• Порівняння • Виявлення трендів Відповідь на питання “що це означає?” в контексті поставлених Вами питань курсової роботи

Рекомендовані джерела:

Борисова С.Ф. Компьютер и интернет для социолога / § 1.3. Способы наглядного представления результатов исследования. Графики и диаграммы. – Режим доступа <http://www.unn.ru/fsn/k2/courses/borisova/13.htm>

Політика і практика запобігання ПЛАГІАТУ

Плагіат - це серйозне порушення норм академічної (навчальної та наукової) роботи, що пов'язане з використанням чужих ідей, текстів та інших результатів наукової роботи без відповідного посилання на авторів.

Плагіат порушує авторські права, тож стає фактом інтелектуальної крадіжки.

Плагіат визначається як оприлюднення студенткою чи студентом повністю або частково, чужого твору (ідеї, результатів дослідження) під своїм іменем, а також відтворення в своїй самостійній письмовій роботі текстів інших авторів, які опубліковані в паперовому чи електронному вигляді, без відповідного посилання на їх джерело; переклад текстів з інших мов на українську та оприлюднення цих текстів без коректного посилання на першоджерело.

Таким чином, Плагіатом вважається:

- дослівне відтворення чи копіювання тексту (від фрази до набору речень) з книг, статей, Інтернет-ресурсів чи інших джерел без чіткого виокремлення копійованого тексту та посилання на автора (джерело);

- перефразування частин тексту інших авторів із зміщенням слів або слідування структурі їх аргументації без посилання на джерело;
- оприлюднення твору, написаного третьою особою на замовлення Студентки чи студента;
- списування письмових робіт інших Студентів;
- переклад текстів з інших мов на українську та оприлюднення цих текстів без коректного посилання на першоджерело.

У випадку плагіату представлена робота не буде зараховуватись. У випадку повторення плагіату студентка чи студент автоматично отримує незадовільну оцінку.

**Як використовувати
авторські ідеї
так, щоб це не було
плагіатом?**

Текст курсової = *ВАШ* власний текст

1. Конспект ідей та цитат з першоджерел (переважно не підручників)
2. Власні тези щодо прочитаного
3. Узагальнення, зв'язок з іншими джерелами \ ідеями \ критичними коментарями
4. Некоректно завершувати розділ \ підрозділ цитатами: після цитати має бути Ваш текст (теза, коментар, узагальнення, “перехід” від поданої ідеї до наступної ідеї \ підрозділу)

ЦИТУВАННЯ

Цитати оформлюються за правилами цитування:

Пряме цитування – дослівна цитата береться в лапки, а у квадратних дужках позначається прізвище автора, рік видання і сторінки [Семенова, 1999: с. 12–16], або, якщо це збірник статей, тоді перше слово з назви і рік [Нерівності, 2004: с. 32–56].

Непряме цитування – недослівній цитаті передуює ім'я авторки чи автора, текст яких перефразовано, а завершується недослівна цитата посиланням на джерело, як і дослівна [авторство, рік: с.]. без лапок, але обов'язково у квадратних дужках вказати першоджерело.

ПРИКЛАДИ:

В першоджерелі:

“Повседневная жизнь представляет собой реальность, которая интерпретируется людьми и имеет для них субъективную значимость в качестве цельного мира”
[Бергер, Лукман, 1995: с.37].

В курсовій роботі:

- “Повсякденне життя є реальністю, яка інтерпретується людьми і має для них суб'єктивну значущість як цілісний світ” [Бреггер, 1995: с.37](перекл.авт.С.Б.)¹.

Цитування оформлюється і в тому випадку, якщо Ви навели текст не дослівно, а перефразовуючи (скорочуючи) чийсь текст, наприклад:

- За думкою П.Бергера та Т.Лукмана, повсякденне життя є цілісним світом, реальністю, яку люди інтерпретують і через це вона має для них суб'єктивну особистісну значущість [Бреггер, Лукман, 1995: с.37].

¹ В разі власного перекладу з першоджерела це вказується у круглих дужках після посилання на авторів із зазначенням (перекл.авт.+Ваші ініціали)

В списку джерел:

Література

Бергер П., Лукман Т. Социальное конструирование реальности. Трактат по социологии знания. - М.: "Медиум", 1995. - 323 с.

Правила оформлення посилань (цитування) в науковій практиці

В тексті Вашої роботи посилання оформлюється таким чином:

- на книгу \ статтю в журналі: [Кастельс, 2000: с. 345],
- на статтю із доступом в Інтернет [Мова, 2011].

В списку джерел:

Мова і символічне насильство. Інтерв'ю Лоїка Вакана з П'єром Бурдьє // Спільне. – 2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

<http://commons.com.ua/mova-i-simvolichne-nasilstvo/#more-9946>

- Цитата за вторинним джерелом

Якщо в тексті статті є посилання на іншу роботу й саме ця цитата Вам потрібна, посилання оформлюється наступним чином:

Archer M. The Realist Social Theory: The Morphogenetic Approach. – London: Cambridge University Press, 1995. – цит. за Штомпка П. Социология социальных изменений / Пер. с англ. под ред. В.А.Ядова. – М.: Аспект Пресс, 1996. – С. 252.

Спочатку в алфавітному порядку подаються джерела українською і російською, потім англійською, німецькою, французькою – мовами оригіналу, з якими працювали, наприклад [Archer, 1995]. Цитата з тексту іноземною мовою має бути подана у перекладі на мову, якою написана робота (українська).

- У переліку літератури має бути лише та, на яку є посилання в тексті роботи.

Коректне цитування – запорука якості роботи та професійної гідності.

ОФОРМЛЕННЯ курсової роботи

Титульна сторінка (див. додаток 1)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
Розділ 1. Теоретичний аналіз проблеми.....	4
Розділ 2. Сучасний стан розвитку (об'єкта дослідження).....	6
Розділ 3. ... (Пропонуєте Ваш варіант вирішення поставленої проблеми – предмету дослідження).....	9
ВИСНОВКИ.....	11
Список джерел.....	12

Назви розділів мають бути змістовними , а не описовими.

Наприклад, вдалий варіант:

Розділ.3. Динаміка цінностей українського студентства після майдану 2013-2014 рр..

Невдалий: Результати соціологічного дослідження цінностей студентства. Або Фокус-групове дослідження цінностей

Сторінки роботи мають бути пронумеровані, у змісті вказується сторінка, на якій розташований кожна з структурних складових курсової роботи. Титульна сторінка не нумерується.

Обсяг роботи

на **2 курсі** та на **3 курсі** – 15-24 с. \ 3 000 - 5 000 слів \ до 25 000 знаків (перевіряйте в MS Word функція Сервіс \ Статистика)

Формат тексту: Шрифт Arial 12 або Time New Roman 14, інтервал 1,5, параметри сторінки: поле 2 см з усіх боків; нумерація сторінок.

Вимоги до джерельної бази:

- курсова **2 року** мінімум 5 фахових джерел - опрацювання 150-200 сторінок академічних текстів з теми курсової роботи протягом навчального року.
- курсова **3 року** мінімум 10 фахових джерел - опрацювання 200-500 сторінок академічних текстів з теми курсової роботи протягом навчального року.

Основними джерелами для курсової роботи є наукові статті, опубліковані в фахових соціологічних наукових журналах, або в наукових монографіях (не підручники, не Вікіпедія). Додатковими до цієї кількості джерел можуть бути словники, енциклопедії, електронні бази даних. Усі джерела з списку мають бути процитованими на сторінках курсової роботи, на усі джерела, які Ви використовуєте в роботі мають бути коректні посилання. Обсяг цитувань має бути не більше 15% тексту Вашої курсової роботи.

Робота надається науковому керівнику в електронному виді, на захист на кафедру подається у роздрукованому вигляді.

Формат файлу MS Word .rtf Назва файлу – Ваше Прізвище.rtf

Увага! *Формуємо екологічну свідомість: Бережіть папір! Не робіть великі відступи у тексті, друкуйте текст з 2-х боків аркуша.*

ЗАХИСТ курсової роботи або ефективна презентація

Коли роботу над текстом завершено, залишається дуже важлива частина – презентувати та захистити її. Що означає, що потрібно підготувати виступ на 5-7 хвилин й бути готовими відповісти на уточнюючі, дискусійні, а іноді й каверзні питання викладачів та студентів щодо Вашого тексту, ідей, висновків. Підготувати виступ можна з програмами Power Point або Prezi, й один з найкращих довідників з того, як це варто зробити (й як не ватро робити) можна знайти тут:

<http://www.slideshare.net/Oksanka/ss-20148195>

Максимальний розмір презентації – відповідає кількості хвилин (тож не більше 7 слайдів на захист курсової, розмір шрифтів - не менше 28, виносити багато тексту на слайд теж не варто, усі дані, які Ви знайшли з теми – також. Сенс презентації є лише тоді, коли є Ваша схематизація, яку Ви в результаті роботи сформували, або якісь вражаючі дані, які Ви представили в графічному вигляді й без них сенс курсової зникає, або фотоматеріал, який ілюструє ключову ідею, тощо).

Перший слайд: назва роботи, Ваше ПІБ (повністю, щоб усі члени кафедри знали як до Вас звертатись, щоб поставити питання), наук.керівник. Передостанній слайд – Висновок(висновки). Останній слайд – Ваші опрацьовані джерела.

Якщо готуєте виступ як із презентацією в Power Point або Prezi, так і якщо виступаєте без презентації, варто обрати одну з логік представлення роботи, які пропонує Оксана Силантьєва (<http://www.slideshare.net/Oksanka/ss-20148195>):

Логіка 1

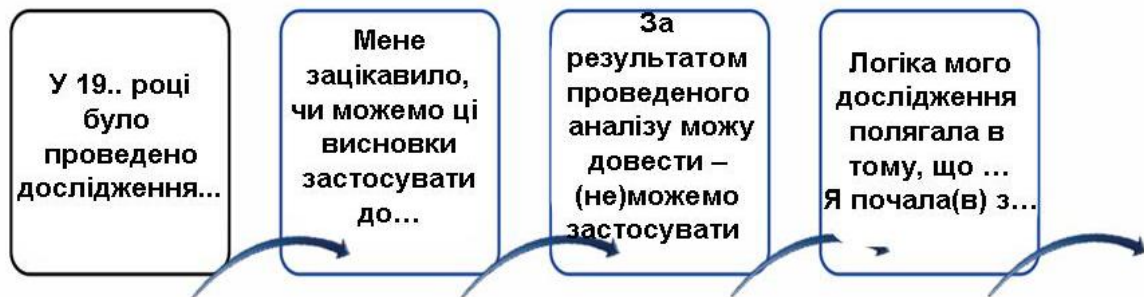
Логіка 2

Логіка 3

Логіка 4

Логіка 5

Втім, хочу звернути Вашу увагу на те, що логіка Вашої роботи – це Ваша стратегія, тож формулюйте власний пошук! Доречи, це чудовий спосіб розпочати роботу над курсовою, - визначити логіку роботи через або пошук невідповідності загальноприйнятого знання сучасним ситуаціям та змінам, які відбуваються, або перевірки того, якою мірою результати дослідження проведеного 15-10 років тому відповідають сучасним процесам, або як проблема, яку досліджували на прикладі іншого суспільства спрацьовує сьогодні в Україні, або як міждисциплінарна проблематика спрацьовує в соціологічному вимірі, тощо. Саме творчий підхід на початку роботи над темою дає цікавий та вартісний Ваш власний результат. Соціологічна уява – важлива навичка, тож тренуємо спроможність бачити, визначати та опановувати соціальні особливості сучасних викликів суспільству, громаді та особі, і, що не менш важливо вміти побачити Човен на алеях парку² ☺

² Це не фігура мови, а назва підручника "Вступу до соціології" шведського професора Пера Монсона. Для зацікавлених повний текст доступний тут: <http://ecsocman.hse.ru/data/681/150/1217/006Monson.pdf>

ОЦІНЮВАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Критерії оцінювання курсової роботи II КУРСУ

1. Уміння формулювати дослідницькі питання.
2. Підбір літератури до курсової.
3. Логіка роботи, соціологічний підхід до аналізу проблеми
4. Організація тексту.
5. Коректне цитування.
6. Уміння формулювати висновки.
7. Самостійність та оригінальність тексту

Критерії оцінювання курсової роботи III КУРСУ

1. Уміння формулювати проблему, предмет, об'єкт, мету, завдання роботи.
2. Підбір джерельної бази курсової.
3. Логіка дослідження й реалізації завдань в розділах роботи.
4. Логіка побудови та організації тексту.
5. Коректне цитування.
6. Уміння опису й оформлення емпіричних даних (таблиці, графіки, діаграми, схеми).
7. Уміння формулювати висновки на основі узагальнення теоретичного та емпіричного матеріалу.

Структура ОЦІНКИ за курсову (100 балів):

Параметри оцінювання	Мін.бал	Макс.бал	Хто оцінює
Текст - зміст - цитування* - оформлення**	36	60 з них: 40 10 10	Науковий керівник
Захист Презентація, відповідь на питання на захисті курсової Процес роботи над курсовою протягом семестру	24 18 6	40 з них 10	Кафедра за результатом презентації та захисту роботи Науковий керівник
Виступ на конференції за тематикою курсової роботи		10	(за наявності підтвердження: програма конференції, сертифікат участі)
Разом	60	100	

*Цитування – цитати – як правило не більше 15% роботи, коректність оформлення посилань та цитування в тексті роботи

** Оформлення – оформлення роботи відповідно до вимог оформлення титульного листа, наявність вступу, підрозділів та висновків, списку джерел, таблиць, діаграм, рисунків.

Якщо є систематичні порушення роботи:

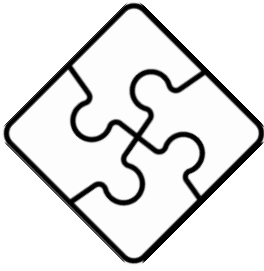

- Якщо в роботі є **плагіат** – робота не приймається, наступна спроба мінус – 11 балів в оцінюванні роботи (тож максимальна оцінка не вище "добре"). Якщо в останньому варіанті теж виявлено плагіат – мінус 26 балів (тож максимальна оцінка не вище "задовільно").
- Якщо немає роботи до останнього (робота подається напередодні чи в момент захисту) і науковий керівник допускає до захисту, то оцінка – мінус 20 балів (= -10 балів за роботу в семестрі, - 10 балів за порушення дедлайну).

Якщо робота дуже самостійна, якісна, відповідає високим стандартам, за результатами захисту кафедра приймає рішення про:

- Рекомендацію роботи на конкурс студентських наукових робіт
- Рекомендацію роботи до публікації
- Рекомендацію та запрошення до виступу на студентській науковій конференції

НАУКОВЕ ЕСЕ як навчальне завдання (Academic Essay)

Наукове есе як навчальне завдання з соціологічних дисциплін спрямоване на перевірку успішності опанування категоріальним апаратом соціології та вміння застосувати «соціологічну уяву» для опису та аналізу досвіду повсякденності.

Есе – аналітична, а не описова робота, в якій чітко виражена авторська позиція з приводу наведених ідей, аргументів та контраргументів, аналіз теоретичного та емпіричного матеріалу. Наукове есе належить до жанру критики, наукової публіцистики, що припускає вільну трактовку наукової чи соціальної проблеми та формулювання власної авторської позиції з поставлених питань. Есе протиставляють систематичному науковому опису питання чи проблеми. Сутність есе як жанру наукового письма є критичний аналіз підходів та позицій щодо певної соціальної чи наукової проблеми, формулювання й аргументація власної авторської візії. Автором жанру вважають М. Монтеня (“Спроби”, 1580 р.), в Англії кін. XIV– поч. XVII ст. – Ф. Бекон. Есе є розповсюдженим жанром сучасної західної критичної наукової літератури.

Есе як робота з соціологічних дисциплін має складатись з (1) вступу, в якому формулюється проблемне питання та обґрунтовується його актуальність, визначення ключових понять, які використовуються у роботі; (2) основна частина есе, в якій розгортається постановка проблеми, розкриття аргументів *pro & contra* (“за” та “проти”), їх аналіз, обґрунтування та критика із застосуванням даних, інших аргументів, прикладів, розкриття позицій різних авторів з даної проблеми та їх аргументів, формулювання та аргументація власної авторської позиції; (3) висновки чи заключні коментарі, в яких підводяться підсумки, а також можливо формулювання питань на подальші роздуми та дослідження.

Есе можна будувати навколо, наприклад, наступних питань:

- Яким є спосіб теоретичного пояснення соціальної проблеми в межах різних теоретичних підходів?
- В чому можливості та обмеження дослідження даної проблеми з позиції різних теоретичних підходів? Що залишається поза увагою в межах одного підходу, але є фокусом дослідження в межах іншого?
- В чому переваги визначення певних сторін проблеми як головних?
- В чому полягає зміст соціальної проблеми, чим можна пояснити посилення уваги до цієї проблеми сьогодні, або, навпаки, її замовчування та відсутність дослідницької уваги?
- Якими є перспективи дослідження даної проблеми з позиції різних авторів? Обґрунтуйте Вашу позицію

Основним завданням наукового есе як академічного завдання, згідно з Л.Г. Іоніним, є ознайомлення з соціальною проблемою у різноманітні підходів до її визначення та вивчення, визначення її історичних та теоретичних "координат", "локалізація" проблеми в інтелектуальному просторі, і нарешті формулювання власних, в тому числі, критичних думок щодо проблеми.

Есе – короткий науковий твір, який вимагає стислого викладення основних ідей, аргументів, критичних коментарів, зв'язків між ними, формулювання й аргументації авторської позиції.

Оформлення есе:

Набраний на комп'ютері текст (шрифт Times New Roman 14, полуторний інтервал), 4-8 сторінок (до 2000 слів). На першій сторінці обов'язково позначити: наукове есе з дисципліни "... на тему: «...», а також Ваші ПІБ, групу. Текст есе можна починати на тій же сторінці.

На останній сторінці есе необхідно поставити нижченаведений текст, дату та підпис:

Засвідчую, що наведений вище текст є моїм, авторським. Усі посилання зроблені коректно, плагіат відсутній.

Дата _____ Підпис _____/ПІБ/ _____

За наявності елементів плагіату есе буде повернено без права перездачі (правила запобігання плагіату див. с.16)

Рекомендовані джерела:

Алексеева Т. Как писать сочинение в жанре эссе // Режим доступу: <http://www.grammar.ru/1.php?ir=2&ip=6&id=8>

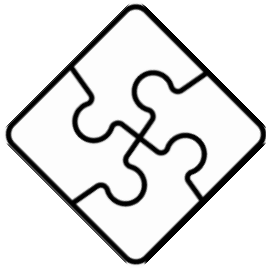
Басина Т.А. Применение эссе в оценивании знаний по курсу социологии // Социология в аудитории: искусство коммуникации: Научно-методическое пособие для преподавателей. Х.: Вид. Центр Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна, 2004. – С. 221-214

Ионин Л.Г. Советы и рекомендации как писать Эссе // Режим доступу: <http://ast.without.ru/hse/>

Лисицина О. С. Рекомендации для учащихся. Как написать эссе // Режим доступу <http://www.library.novouralsk.ru/recommends-esse.html>

Эпштейн М. Эссе об эссе // Режим доступу: http://www.emory.edu/intelnet/esse_esse.html

Evans M. Make exams easy. - Oxford.: Baskerville Press, 2003. – 63 p.

ЯК НАПИСАТИ РЕЦЕНЗІЮ (Review)

Рецензія на прочитаний матеріал (статтю, главу з підручника, монографії, аналітичний звіт за результатами дослідження, тощо) – на відміну від анотації – це викладення Ваших власних роздумів щодо ідеї, ствердження, висновку або будь-яких положень матеріалу, який Ви рецензуєте. Критичний аналіз положень прочитаного матеріалу має містити не тільки Ваші власні роздуми, а й аргументи до них, які можуть спиратися на інші публікації, дані соціологічних досліджень. Намагайтесь уникати оціночних суджень (на кшталт «авторка добре виклала ідею...» або «автор погано аргументував висновок...»), якщо ви не надали достатні аргументи для такого висновку. Обсяг рецензії як навчальної роботи – 300-1000 слів (1-3 сторінки). Для зразку якісно написаних рецензій див. розділ рецензій на монографії в журналі Соціологія: теорія, методи, маркетинг (режим доступу: <http://i-soc.com.ua/journal/content.php>); Социологическое обозрение (режим доступу: <https://sociologica.hse.ru/>), часописів Критика (режим доступу: <https://krytyka.com/ua/reviews>) та Україна Модерна (режим доступу: <http://www.uamoderna.com/>).

Зразок оформлення рецензії:

РЕЦЕНЗІЯ на (Назва матеріалу, автор/ка, джерело, стор.)
до теми курсу:

ПІБ, група

Основна ідея матеріалу, яку Ви будете коментувати
(не більше 20% рецензії)

Ваш критичний коментар і аргументи до нього
(не менше 70% рецензії)

Висновки

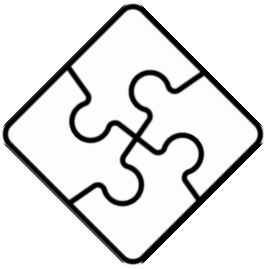
(не менше 10% рецензії)

Запитання до дискусії (до тих, хто написав, переклав рецензований текст): що залишилось незрозуміло або потребує додаткового коментаря чи обговорення.

Зміст рецензії може включати вступ із зазначенням актуальності та важливості проблематики; основні положення статті; переваги і недоліки статті, тобто ваші позитивні враження від статті та критичні коментарі та аргументи до них; висновок; запитання до статті (що залишилось незрозумілим, ін.), ваші пропозиції з подальшого розвитку теми.

Рецензія подається на перевірку в електронному і/або друкованому вигляді.

ЯК НАПИСАТИ РЕФЕРАТ

Розповсюджена форма академічної навчальної роботи, основний сенс якої – навчитись виокремлювати з тексту основний зміст, логіку, ідеї та стисло їх викладати відповідно до авторських текстів. Реферат - це перш за все стислий виклад ідей одної роботи чи робіт однієї авторки чи автора, або систематизацію ідей за авторства різних осіб з визначеної теми чи проблеми. Реферування першоджерел є засадничим у науковій роботі, важливою складовою роботи над подальшими власними академічними та науковими текстами.

Вимоги до написання реферату.

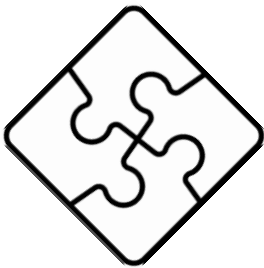
Обсяг: не більше 2500 слів (10 сторінок).

Зміст реферату має включати план, вступ, основну частину(можлива більш дрібна систематизація тексту за підпунктами які мають змістовні назви), висновок, список джерел.

Оформлення реферату: назва учбового закладу, назва кафедри, назва реферату, ваше ПІБ і академічна група, ПІБ викладача.

Реферат подається на перевірку в електронному та/або друкованому вигляді за узгодженням з викладачем.

ЯК НАПИСАТИ АНОТАЦІЮ (Abstract)

Анотація до наукової статті є коротким викладом основної ідеї статті, лінії аргументації та висновку \ результатів, яка дає змогу оцінити наскільки стаття відповідає науковому зацікавленню і чи, власне, варто її читати в повному тексті. Тож анотація є певним видом (само)рекламного тексту в науковому форматі, який розкриває назву тексту, логіку роботи та її основний результат. Відповідно, цей короткий текст має бути змістовного, а не описового характеру й не мати зайвих слів (на кшталт "В данній стаття автор намагається...", "Ключовою ідеєю тексту є..." бо зрозуміло, що саме в цій статті, що є автор, і він мав певні наміри коли писав, а також, що анотація містить ключову ідею, а не побічні. Тож, починайте одразу з суттєвого. Рекомендований обсяг анотації 500 знаків.

Додаток 1. Оформлення титульної сторінки курсової роботи

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Факультет соціології
Кафедра соціальних структур та соціальних відносин

КУРСОВА РОБОТА

на тему:

**"СОЦІАЛЬНЕ БЛАГОПОЛУЧЧЯ У СУЧАСНИХ СУСПІЛЬСТВАХ:
ВИМІРЮВАННЯ ТА РЕЗУЛЬТАТИ"**

Виконала: Соловко Олена Василівна,
студентка 3 курсу
спеціальності "Соціологія"

Науковий керівник: Бабенко С.С.,
к.соц.н, доцент

Київ-2016

На титульній сторінці номер сторінки не вказується.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРКУ

БАБЕНКО СВІТЛАНА СЕРГІЇВНА

кандидат соціологічних наук, доцент

Доцент кафедри соціальних структур та

соціальних відносин факультету соціології

Київського національного університету імені

Тараса Шевченка

Web: <http://socd.univ.kiev.ua/uk/person/babenko-svitlana-sergiyivna>

Email sbabenko@gmail.com